

פרק א

על כנפי הדמיון

לכאורה סיפור הסרט פשוט להפליא.
 הסיפור מתרחש במשך יום אחד, יום הבחירות לכנסת כ-1977,
 רובו ככולו בבית משפחה אחת, המתגוררת בעיירה אור יהודה.
 דרי הבית הם גם המשפחה גינה, שלפי התסריט היא "בת 53,
 אלמנה, בעלת מספרה ביתית בחדר האוכל המשפחתי"; בנה הבכור
 ניסו, המשמש מאז מות האב בתפקידו, "בן 29, רווק, שוטר מג"ב";
 מול, "הבת השנייה, אחרי ניסו, גרושה פלוס ילד, מובטלת", שהיא
 גיבורת הסיפור והסרט; וזהר, "בנה של מול, בן 5"; שולי, "הבת
 השלישית, בת 20, רווקה, חיילת משוחררת מלצרות בסטקיה", וגברי
 ופיני, "הבנים הרביעי והחמישי, בני 10 ו-12".

כא בשכילה, כשכיל מזל. בינתיים החגיגה לכבוד "הבחור של שולי" נמשכת. בצד עזרא פונה למזל ומציע לה לבוא איתו "לאן שמגיע לך, למקום שאני יעשה אותך מלכה." מזל המומה. כולם מתיישבים לאכול את הכבש שנשחט.

לפתע נשמע צלצול בדלת, וכפתח עומדים בחור לבוש בזיקט ובידר פרחים ואיתו אישה, הנראית כאימו. בני המשפחה אינם מבינים מי זה ומה קורה, אבל שולי — שקמה בינתיים והתקלחה והתלכשה — אומרת להם שזה אבנר, הבחור שלה. ניסו מתרגזו ושואל את עזרא מיהו, ועזרא משיב שכא למזל, ובתגובה ניסו נוגח בו ומתנפל עליו להכותו.

אלא שאז מתייצב מזל ומודיעה לכולם שהיא הולכת עם עזרא, ואף שולחת את בנה זהר לאסוף את חפציהם. וכך אכן קורה. עזרא יוצא ומחכה לה, ומזל אוספת את בנה ואת חפציהם, נכנסת לאוטו-גלידה ושלושתם נוסעים משם.

בדרכם הם חולפים על פני בית קפה שכונתי, שם יושבים כולם ומאיינים להודעתו של חיים יבין בטלוויזיה על המהפך בבחירות. כולם קופצים בקריאות שמחה.

וכך הסרט מסתיים.

וכבר במבט חטוף וראשוני ניתן לראות שסיפור הסרט מכוסס בקווים כלליים על אגדת הילדים הידועה והחכיבה מכולן — "סינדרלה". מזל היא סינדרלה באור יהודה של שנת 1977.

מצד אחד מזל, כשמה לא כן היא, שהנה כך מציגה אותה אימה לפני עזרא שכא כביכול לשולי ומגלה שמזל היא מזל: "כן, זאת היא מזל, מסכנה שלי. היא לא כמו השם שלה. אין לה מזל (סופקת את כפות ידיה בצער). התגרשו. שלח אותה הביתה." אלא שבסופו של הסרט, כשמשום מקום מגיח לפתע הנסיך על אוטו-גלידה וגואל אותה מחיק משפחתה, מתברר שלמזל דווקא יש מזל.

חוסר המזל של מזל, כפי שציינה אימה כבוטות — הם גירושיה. זה הכתם שלה, זה הפגם שלה, זה אות הקין שלה, זאת הסיכה לכך שכני המשפחה מתייחסים אליה כאל שפחה, כאל כחם ואחותם החורגת.

בשל כחם גירושיה, מזל היא בת חורגת בבית הזה, וכך אכן מתייחסים אליה שאר בני המשפחה. היא גרה עם בנה במרפסת. היא עושה את כל עבודות הבית, וכל רצונותיה נדחים מפני רצונותיהם של בני המשפחה האחרים.

כאותו יום אמור להגיע לבית המשפחה "הבחור של שולי" לבקש את ידה. התכונה בבית רכה לקראת בואו בעוד שולי עצמה ישנה. מזל יוצאת לתלות כביסה בחצר, ושם צדה אותה עינו של מוכר באוטו-גלידה. לאחר שהיא נכנסת הביתה המוכר שואל את הילדים "איך קוראים לה זאתי שהיתה פה מקודם, והילדים עונים לו שכאן גרה שולי, אחות של ניסו, מאתר שמזל, כמוכן, אינה נחשבת.

מוכר-הגלידה נוסע למרכז המסחרי וקונה שם פרחים, ככל הנראה כדי לחזור בעזרתם אחרי מזל, שהוא חושב שהיא שולי. אלא ששם הוא נקלע לתגרה, שבה כמה נערים מכים פעיל "מערך" המנסה לשל ברמקול את תושבי אור יהודה להצביע בעד שמעון פרס. המוכר מנסה להפריד בין הניצים, אבל אחד הנערים מכה גם אותו, וכשהוא מכה בחזרה ניצחת האש. הנערים קוראים לתגבורת משפחתית, וכולם רודפים אחד מוכר-הגלידה הנס על נפשו.

במנוסתו המוכר מגיע במקרה לחצר בית משפחתה של מזל, ומסתתרו שם. בנה של מזל משקר לרודפים בנוגע לכיוון מנוסתו, ואחר כך מכניס את המוכר לבית פנימה. בפנים מניחים, באופן טבעי, מאחר שהוא אוהו פרחים בידו, שמוכר-הגלידה הוא אבנר, "הבחור של שולי", שהקדים לבוא, וכך מקבלים אותו.

מוכר-הגלידה שמצד אחד אכן בא, כך הוא חושב, לשולי, ומצד אחר מחפש מחסה מפני בריוני "הליכוד" המחפשים אותו להכותו. אינו מופתע מקבלת הפנים שעורכים לו ואינו מתקן את הטעות. גם כשמתגלה לו מאוחר יותר שהכתורה שהוא בא לחזר אחריה שמה מזל, ולא שולי, הוא ממשיך בשתיקתו. והמשחק נמשך, ומגיעים גם בני משפחה נוספים — דודים ובני דודים — ואפילו שוחטים כבש. ואילו שולי ממשיכה לישון.

מזל, שנשארת לרגע באחד החדרים עם מוכר-הגלידה, אומרת לו

הכוגר בחפקידו כמגן בתו ומפקיר את סינדרלה לחסדי "האם החורגת" ובנותיה, המתעללות בה. ההתעללות נגרמת ומתקיימת בשל הסרת ההגנה האבהית-גברית מעל הילדה.

כאן, ב"הבחור של שולי", המצב דומה. היחס המשפיל של בני המשפחה אל מזל מתחיל עם גירושיה, בגלל הכתם שדבק בה והחרפה לכאורה שהמיטה על משפחתה. אבל ההשפלה מחקיימת ומתאפשרת גם בשל הסרת ההגנה האבהית-גברית, זו של בעלה, מעליה.

הגירושים אינם מובנים על ידי משפחתה של מזל כפרידה של שני בני אדם ההולכים לדרכם, כמקובל בחברה המערבית בסוף המאה העשרים. הם נתפסים במשמעות הראשונית והקמאית של המונח "גירושים" — לדידם, מזל גורשה על ידי בעלה. והאם אכן מתורגמת מיד את המונח המודרני "התגרשו", המייחס את פעולת הפרידה לשני בני הזוג, למשפט "שלח אותה הביתה", לאמור — הבעל-הגבר גירש את האישה בחזרה לבית הוריה, כלומר — החזיר אותה, על אף שהיא אם בעצמה, להיות ילדה כרשות אביה.

אלא שלרוע מזלה של מזל אין לה אב, הוא מת, ועל כן אין מי שיגן עליה.

וכך מוצאת עצמה מזל בבית משפחתה פליטה הגרה במרפסת, חסרה הגנה של גבר, ולפיכך מופקרת — ממש כמו "סינדרלה" — לחסדי קנאתם והשפלתם של אחותה שולי ואחיה ניסו, שאף כי ירש את מקום האב במשפחה, נוהג כלפיה כאח מקנא, ולא כאב מגן; כשבנוסף לכך, גם אימה האמיתית-הביולוגית של מזל משתפת פעולה בהשפלה, וכך הופכת, מבחינת מזל, ל"אם חורגת" ממש כמו בסיפור "סינדרלה".

זהו, בנה בן החמש של מזל, עושה פיפי במיטה ובמכנסיים, והכול בגלל הגירושים, כפי שמספרת האם לקוחותיה במספרה הביתית: "עד הגירושים הילד היה בסדר. מאז שהביאה אותו לפה, התחיל לעשות." כלומר, לכתם הגירושים של מזל יש גם ריח הנישא למרחקים. אי-אפשר להסתיר אותו. הגירושים שלה מטריחים.

ובני המשפחה לא רק שאינם מסתירים את הסרחון, אלא אף מפיצים אותו ברכים. ניסו, כשנכנס הביתה, צועק בקולי קולות: "עוד

פעם עשה פיפי? בחיים שלי לא ראיתי ילד בן חמש שעושה פיפי במכנסיים שלו ככה. את כל הבית הוא עושה בית שימוש, את כל הבית." והאם חוזרת אחריו כהד לפני לקוחותיה: "בחי, זה משהו הילד הזה, את מריחה? כל הבית עושה לי בית שימוש, בגלל זה שמתי אותם במרפסת." ואחר כך כשהמשפחה המורחבת מגיעה, ממשיכה הדודה דוריס ומלעיגה על זהר לפני כולם: "כן, סבתא, הוא כבר ילד גדול, לא עושה בעיות, נכון? הוא יודע שפיפי עושים רק בבית שימוש, לא במיטה." שלוש בנותיה של דוריס צוחקות, וגיינה האם שותקת ואינה מתייצבת להגנתה של בתה ונכדה.

אבל בעיני משפחתה של מזל, הפיפי במכנסיים הוא רק סימפטום לפגם עמוק ורחב יותר. בעיניהם זהו נשי מדי, לא מספיק גבר. זאת אומרת שגם הוא לא יכול עתה, ולא יוכל גם בעתיד, לפרוס חסות גברית על אימו, במקום אביה ואביו, ולהגן עליה.

"חוסר הגבריות" ואפילו "הנשיות" של הילד מצויים בעצם כבר בשמו, זהו, שהוא שם דרמיני של גבר ושל אישה. דרמיניותו של השם בולטת במיוחד לעומת שמותיהם הזכריים הכותים של שני דודיו הקטנים, אחיהם הצעירים של אימו, הקרויים פני וגברי, דהיינו — שני איברי מין זכריים קטנים, שני גברברים.

הפגם הנורא הזה, מבחינת המשפחה, מגיע לשיא ביטויו בסצינת שחיטת הכבש, שכבר בתחילתה מתלונן ניסו לפני מזל על בנה "יאללה, את גם כן, מרוב פוצי מוצי עשית ממנו תינוקת." אחר כך כחצר שוחטים את הכבש לעיני כולם, לרכות הילדים, ואז, ככתוב בתסריט, "גיינה לוקחת מהדם ומורחת טיפות אדומות על פני כולם לכפרה. זהו ועזרא עומדים בצד. הם מחובקים כי זהו מפחד מאוד. כשגיינה מתקרבת אליו, הוא מתחיל לבכות ועזרא מגונן עליו מפני גיינה שמתעקשת למרוח את פניו. כשגיינה מותרת, עזרא מנשק ומנחם את זהר." אבל גיינה לא באמת מותרת. ובהמשך היא מנסה שוב, וכשזהר מתחבא בין רגליה של מזל, היא פונה לאימו, ככתוב בתסריט:

גיינה: מה יש לילד שלך, לא יכול לראות ששוחטים?
היא פונה לזהר.

גינה: חשבת שזה חתולה? מתחבא כמו ילדה, בגלל קצת דם, תהיה גבר. ראית קצת דם שאתה בורח ככה?

מול מתייצבת להגנת בנה: "אימא, מספיק, תעזבי את הילד", ואז פונה הסבתא אל נכדה ומעליבה אותו קשות: "טוב טוב, לא צריך, רק אל תרטיב פה הכול. כמו תינוק, בוכה ועושה פיפי במיטה", ומיד היא שוטחת בפני בתה את השקפת העולם העומדת בבסיס יחסה של המשפחה למזל: "זה מה שנהייה. העיקר להתגרש מהר מהר. זה טוב ככה, אישה בלי גבר וילד בלי אבא? תחיישי לך."

אישה בלי אבא וכלי בעל, אישה בלי גבר, לא רק שאין לה קיום עצמאי, אין לה קיום בכלל.

אבל צרותיה של מזל מתחילות לא בכגירתה של אימה, ולא בגירושה מבעלה, ואפילו לא כמות אביה. צרותיה מתחילות עוד קודם לכן — בכגידה שבוגד בה אביה, ממש כפי שבגד אביה של סינדרלה בכחו שלו.

עורא, שבא — כפי שהמשפחה חושבת — לבקש את ידה של שולי, מושב על הספה, בין הדוד שלום — אחיו של האב המת — לבין הכן הבכור גיסו, המסבירים לו את עובדות החיים. הדוד מנופף בסכין, שבו הוא מקלף תפוח, אל מול פניו של עורא, להדגשת חשיבות שמירתם של חוקי המשפחה: "המשפחה שלנו יש לה כבוד, ברוך השם. הבנות שלנו יש להם שם טוב. חינוך אצלנו זה חינוך. אין אצלנו... רק מה — יש כאלה. רואים בחורה. ישר לוקחים הביתה. לא שואלים מותר? אסור? לוקחים. תדע לך — שולי בשבילנו זה משהו מיוחד. עוד לא קרה שילדה שלנו יצאה מהרחוב, ראתה איזה מישהו, והופ!... הנה, מול לדוגמה. אבא שלה אמר לה, 'זה שמעון, הבן של בן-שושן, משפחה טובה.' התחתנו."

לכאורה היו חוקי משפחה אלה שרירים וקיימים מקדמת דנא, ולא הופרו מאז מעולם אלא על ידי מזל שהתגרשה עכשיו לפתע בניגוד לכל התוקים. אלה הם חוקים גבריים שמרניים-מסורתיים נוקשים — אב המשפחה, ולאחר מותו יורשיו, הוא הכותר לבנות המשפחה את בן

דעתם את האפשרות שגם הבת תשתתף בבחירת חתנה, ושהנישואים יתחוללו עקב תהליך הקרוי אהבה, שהם כמובן אינם מכירים בקיומו. אלא שבהמשך הסרט נחשף לפתע סיפור אחר לחלוטין. הדוד ציולילו, אחיה הגדול של האם, פונה לעורא ומספר לו, ככתוב בתסריט: "אל תראה את אחותי גינה ככה, אלמנה, מסכנה, עם בעיות. כ־מה רצו אותה, כ־מה ביקשו אותה, כולם עשירים מהמשפחות הכי טובות שבאו לארץ-ישראל, כי היתה יפה, יפה כמו מזלי שלנו (מלטיפ את יד מזל באהבה והיא מחייכת), אבל מה, בסוף הלכה להתחתן עם אחד כמו זה, זיכרונו לברכה (מצביע על תמונת האב המת), מוכר מיץ. זה דרכי אלוהים, הלכה בשוק, היתה צמאה, התאהבה באורנג'ידה. ברחו בשבילו מהבית. תשאל את מזלי, היא מכירה טוב את הסיפור הזה, אימא שלי בכתה ואבא שלי, בכזו אצל הרגליים שלה, והיא — לא! כמו גנב לקח אותך, לא! טוב, (נאנח) כבר מת, זיכרונו לברכה, מה זה משנה."

זה משנה ועוד איך. כי משמתגלה האמת ההיסטורית הזאת מתברר, אכן, כי האב בגר בילדחו. הוא השיא אותה — בהתאם לחוקי המשפחה, ולא בעקבות תהליך של אהבה — לשמעון בן-שושן, שממנו היא נאלצה בסופו של דבר להתגרש, בעוד שהוא עצמו נישא בבחירתו לאמה מתוך אהבה ומתוך שבירה של אותם חוקי משפחה שכפה בזקנתו על בתו. מקור צרותיה של מזל, בדיוק כמו של סינדרלה, הוא בגידת האב.

תוך כדי כך גם עושה התסריטאית דורית רביניאן הקבלה גמורה בין סיפור האהבה של מזל המתרקם ממש עכשיו, לבין סיפור אהבתה של אימה ואביה, שהתרחש לפני שנים רבות, בראשית דרכם בישראל. שכן בדיוק כפי שקרה בעבר לאימה, שהתאהבה בגבר זר — מוכר אורנג'ידה בשוק — שלא יועד לה על ידי משפחתה, כך עומדת עתה מזל להתאהב בגבר זר — מוכר גלידה ברחוב — שלא יועד לה על ידי משפחתה.

במשפחה הזאת, מתברר, יש מאבק היסטורי בין צווי המסורת לבין צווי הלב, יש סתירה בין המשפחה לבין האהבה.

באמצעות עזרא, את שאלת המפתח הזאת כמכתן בפני בני המשפחה:
 "אני רוצה לשאול אותכם שאלה — מה יותר חשוב, המשפחה או
 האהבה?"

דוד שלום עונה ראשון: "כלי אהבה אין משפחה. כלי משפחה אין
 אהבה. אז מה זה בשבילנו?" וניסו ממשיך: "משפחה ואהבה זה אותו
 מפלגה אצלנו, נכון אימא?" כלומר — המשפחה — דהיינו, אבי
 המשפחה — היא המכתיבה מהי אהבה. אבל האם — שכנתה את
 משפחתה שלא בהתאם להלכה זו — אינה מסכימה עם בנה ועונה
 לעזרא תשובה הפוכה: "האהבה יותר חשובה."

והיא מסבירה, ככתוב בתסריט: "כשגבר ואישה אוהבים אחד את
 השני, אז לא משנה מי בא, מאיפה בא. כל אחד אנחנו אוזנים, והמזל
 שלו (גיינה מצליחה את אצבעותיה ומהדקת) כשהלב שלך ושל שולי
 ככה, ביחד, אלוהים נותן הכול. כסף, שמחה, משפחה, ילדים בעזרת
 השם, כל מה שצריך."

זו השקפת העולם של האימא, זו האגדה שלה, האגדה שהיא עצמה
 הגשימה. אלא שבפועל, בכל הקשור למזל, היא פועלת לא על פי צו
 ליבה שלה, אלא סרה לפקודת ניסו וחוקי המשפחה. בגידתה של האם
 מגיעה לשיאה, כשמזל מודיעה במפתיע למשפחתה שהיא הולכת עם
 עזרא. מיד מתנפלים עליה כולם, ובראשם דווקא האם: "מה קרה לך
 פתאום? מה יש לך את?" וכמובן גם ניסו האומר למזל, "אם אבא
 זיכרונו לברכה היה רואה אותך היה בוכה עכשיו."

על כך עונה להם מזל: "אתה מדבר על אבא? שכחת שגם לאבא
 לא היתה מכולת, ולא היה לו בגד ללבוש בחתונה שלו עם אימא?
 מאיפה הוא בא? הנה, ציולילו זיכר לך — כמה רצו את אימא,
 כמה ביקשו אותה שתתחתן איתם. ואיפה כל המכובדים האלה, עם
 כל הכסף והכבוד שלהם, אימא? כמי בחרת מכולם? באבא, זיכרונו
 לברכה, אדם פשוט, מוכר מיץ, בא אלייך מהרחוב. ומה הוא הביא
 איתו? את האהבה שלו. זהו. זה מה הוא הביא. בשביל האהבה שלו
 ברחת מהבית היפה שלך. את בעצמך, מה תמיד אמרת? לא חשוב
 מי בא, מאיפה בא? העיקר שהלב שלהם ככה (מצליבה אצבעותיה
 ומהדקת), ככה ביחד. אימא, את יודעת יותר טוב מכולם שאישה

צריכה לבחור את הגבר שלה בעצמה. אחרת... תסתכלי, תסתכלי עליו
 [על זהר — ק"נ], אימא. זה היה טוב ככה — העיקר מהר מהר לחתן
 את מזל? לא חבל על הילד? ועלי לא חבל? על כל הסבל שעברנו...",
 ומזל פורצת בכבי.

את כגידת האב המת כבר אי-אפשר לתקן, אבל האימא עוד חיה
 ונושמת, ומזל נותנת לה עכשיו הזדמנות לחזור ולבחור כמה שגינה
 בחרה בכחרותה שלה — באהבה. אבל האם לא מנצלת את ההזדמנות
 הזאת לחזור ולהיות אמה האמיתית האוהבת של מזל, ודבקה בעקשנות
 דווקא בעמדת "האם החורגת" הרעה: "אבל מזל, כפרה של אימא,
 מה את הולכת לעשות? לא מספיק טעות אחת? עכשיו ללכת זה טוב?
 לעשות עוד טעות ועוד טעות. אל תעשי ככה, מזל. אפילו השם שלך
 את לא יודעת. כבר לילה, ומסכן הילד, לאן תלכי? (גיינה מחבקת
 את כתפה של מזל ומלטפת את פניה) כפרה, שכל יש לך הרבה, אז
 תחשבי קצת, שלא תבכי כל החיים שלך. עכשיו נשב כולנו, נאכל
 ארוחת ערב, נכיר את המשפחה של הבחור של שולי, נשכח מה שהיה,
 מזלי, אל תלכי, תישארי עם אימא, תישארי עם אימא."

לפי התסריט, מזל כמעט נכנעת — "גיינה מורידה תוך כדי הדיבור
 לאט לאט את התיק מהכתף של מזל. ומזל מוותרת"; אבל אז, ממשיך
 התסריט ומתאר, "לפתע נשמעת מבחצן מנגינת האוטורגלידה וכולם
 מאזינים לה. מזל מביטה לעבר הדלת — היא הגיעה להחלטה."
 וההחלטה היא ללכת עם עזרא.

בעוד אביה ואימה בגדו שניהם בעצמם, דבקה מזל במורשתם,
 נשארת נאמנה לעצמה, והולכת אחר צו ליבה. היא עוזבת את הבית,
 נכנסת עם בנה לאוטורגלידה של עזרא, ואומרת לו "יאללה לארמון".
 שהרי הוא הכטיח לה שיעשה אותה מלכה. והשניים, או ליתר דיוק —
 השלושה, מפליגים אל ממלכתם הדמיונית המובטחת, כשהם מותירים
 מאחור את בני משפחתה ובני עיירתה של מזל, עם המציאות שלהם,
 החוקים שלהם וניצחון המפלגה שלהם.

על סיומן הקלסי של אגדות הילדים, ובכלל זה "סינדרלה", אומר
 ברונו בטלהיים בספרו "קסמן של אגדות":² "מה הן אותן ממלכות,
 שגיבורים רבים באגדות זוכים בהן בסוף הסיפור? הדבר העיקרי

"האב החורג" ו"האם החורגת" "הרעים" הדורשנים, המתעללים והמשפילים שבגדו בעצמם, של התקופה האדיפלית.

לכן כל האגדות כולן עוסקות בניסיונם של הגיבור או הגיבורה, שהילד או הילדה הקוראים או השומעים את האגדה מודהים איתם באופן גמור ומוחלט, למצוא את דרכם, את עצמיותם ואת אושרם בעולם. ולכן לעולם חסתיים אגדת הילדים האדיפלית כמצאית בן או בת זוג וכאיחוד עימם. הבן או הבת זוג האלה הם, כמובן, בני זוג תחליפיים לדמות ההורה "הרע" "הנוטש" "הבוגד" שכלפיו מתקיימים הרגשות האדיפליים, בני זוג המחאימים לגיבורי האגדה גם מכחינת גילם ומעמדם — נסיך ונסיכה במקום מלך ומלכה.

כך נותנת אגדת הילדים לילד האדיפלי המתייסר במאבקיו הפנימיים תקווה ונחמה, כי על אף שאביו או אמו האהובים נוטים אותו עכשיו, לכאורה, הרי שבסופו של דבר יזכה גם הוא באהבה, בן זוג, ובעצמאות.

ובטלהיים מנסח זאת כך: "הזכייה בממלכה באמצעות איחוד באהבה ובנישואים עם בן-הזוג הנחשק והמתאים ביותר — איחוד, הזוכה בהסכמתם המלאה של ההורים ומביא אושר לכול, פרט לנבלים — מסמלת את פתרונם המושלם של הקשיים האדיפליים כמו גם את השגתן של עצמאות אמיתית ואינטגרציה מושלמת של האישיות."

באמצעות אגדת הילדים מצליח הילד להביט, כהגדרת בטלהיים, "אל מעבר לינקות בעזרת הדמיון". היכולת לדמיין היא, על כן, גם היכולת למצוא נחמה ולקוות לעתיד טוב יותר. וגם ההיפך הוא הנכון — ללא דמיון קשה מאוד, בלתי אפשרי אפילו, למצוא נחמה או תקווה כלשהי. הדרך הנכונה והנכונה להגיע אל עתיד טוב יותר היא, קודם כולל, על כנפי הדמיון.

אבל כנפי הדמיון של "סינדרלה" הן לא הכנפיים האגדתיות היחידות שבעזרתן מזל מעופפת ו"הבחור של שולי" ממריא.

תפקידו של ניסו, האח הבכור, במשפחה מוגדר למעשה על ידי מקצועו. ניסו הוא שוטר במשמר הגבול, כלומר — הוא האחראי על שמירת הגבולות המשפחתיים ואי-פריצתם. וגבולות המשפחה הזאת, כמו הגבולות בכל משפחה שמרנית בכלל, ומסורתית-מזרחית במקרה

המאפיין אותן הוא, שלעולם אין מספרים להן עלינו דבר, ואף לא על מעשיהן של מלכן או מלכתן. המטרה היחידה, שלשמה נעשים למלך או למלכה בממלכה מעין זו, היא להיות שליט ולא נשלט. עובדת הפיכתו של הגיבור למלך בסיום הסיפור מסמלת מצב של עצמאות אמיתית... בסיומה של המעשייה עבר הגיבור דרך כל הניסיונות ועל אף הכול נשאר נאמן לעצמו, או שתוך כדי התנסותו בהם, הגשים את עצמיותו האמיתית. הוא נעשה לשליט-יחיד במלוא מוכן המילה — שליט בעצמו, אדם עצמאי באמת, ולא אדם השולט כוולת... אם אמנם מספרים לנו דבר מה על שלטונם של מלכים או מלכות אלה, הרי זה כי משלו בחוכמה ובשלווה וחיו באושר. זו תמציתה של הבגרות: יכולתו של אדם לשלוט בעצמו בחוכמה וכתוצאה מכך — לחיות באושר."

אגדת "סינדרלה" היא אגדה אדיפלית מובהקת, העוסקת בלבטים, בפחדים ובניסורים של הילד או הילדה בהיותם בשלב חיים זה. התקופה האדיפלית היא למעשה תקופת המעבר של הילד משלב הינקות — שכולו תלות מוחלטת בהוריו ותפיסת עצמו כחלק מהם — אל תקופת ראשית צעדיו בעולם שמחוץ להוריו, גילוי עצמיותו כישות נפרדת מהוריו, ורכישת עצמאותו הראשונית, כלומר — ראשית בגרותו.

הצורך של הילד והדרישה ממנו להינתק מטבורם של הוריו מצד אחד, ואי-רצונו או יכולתו לעשות זאת מצד אחר, הם המוליכים את מגוון היחסים האדיפליים בין הילד להוריו בתקופת מעבר קשה זו. תפקידן העיקרי של אגדות הילדים הוא להחצין את פחדיו ומאוויו הלא-מודעים, אך הקיימים והמבעיתים, של הילד, ולגבש אותם לסיפור אגדה. הסיפור אינו עוסק ישירות בתהליכים העוברים על הילד, אך מתמודד איתם בישירות מוחלטת. סיפור אגדה שטופו טוב הוא סיפור המשליט סדר בתוהו ובוהו השולטים במוחו של הילד, והמבטיח לו תקווה ונחמה, אור בקצה מנהרת פחדיו וייסוריו.

לכן מפרידה אגדת הילדים האדיפלית, כפי שאכן קורה במוחו ובדמיונו של הילד האדיפלי, בין האם האמיתית "הטובה" והאב האמיתי "הטוב", ההורים הטרנס-אדיפליים מתקופת הינקות, לבין

הזה, הם כמובן גבולות הבחורים של בנותיה. האח הבכור, שירש את תפקידו של אביו המת, הוא שומר הגבולות, והיינו שומר הבחורות ואכן, עובדה זו הודגשה בחומה.

של הסיפור הוא שזר אשר פלש מבחוץ — עזרא מוכר-הגלידה — חובר לפולשת בת המשפחה, ושניהם יחד שוכרים לחלוטין את כל החוקים עד כדי שכירת הכלוב המשפחתי, שעליו היה ניסו אמור להגן מכל משמר.

מול, שנמסרה כנערה להגנת-חסותו של הגבר שיועד לה כבעל, שבה פתאום הביתה כאישה, שכן כבר יש לה ילד, ללא גבר. זה האיום הגדול על המשפחה הזאת, זו הפלישה שהם חשים, כמוהם כמשפחת הדוכים באגדת זהבה — פלישתה של המיניות הנשית הלא-נשלטת, המאיימת עליהם ועל קיומם כמשפחה.

כאמצעות אגדת "זהבה ושלושת הדוכים" מסבירה אפוא התסריטאית רכיניאן את פשר יחסם המשפיל, נוסח "סינדרלה", של בני המשפחה למזל. היחס הזה נובע מהאיום שהם חשים כשל מה שנתפס בעיניהם כמיניותה המופקרת, חסרת השליטה הגברית, הטומנת בחובה זרע של אסון וכליה.

ולכן גם בסרט הזה, כמו באגדה המקורית, לא רק ששלושת הדוכים, בני המשפחה, אינם מסייעים למזל-זהבה למצוא את זהותה ואושרה, אלא שהם אף חוסמים וכולאים אותה. לפיכך הפתרון היחיד העומד לפני מזל, ממש כמו לפני זהבה, הוא הכריחה. זאת אכן הבחירה שלה.

האחות השלישית, שולי, מכניסה לסרט אגדה שלישית, והיא, כמובן, "היפהפייה הנרדמת", הישנה כמיטתה ממחינה לכואו של הנסיך, הבחור שלה, שיבוא ויקש את ידה וייקח אותה מהבית, שבו היא כלואה, כמו מזל, אם כי בתנאים מועדפים, בהיותה הבת המטופחת והאהובה, המקבלת והשומרת את "כללי המשחק" המשפחתיים.

גם "היפהפייה הנרדמת", כאחיותיה "סינדרלה" ו"זהבה", היא אגדה אדיפלית מובהקת. כאחת מגירסאותיה המוקדמות של האגדה הזאת כועל אותה אביה המלך בעודה ישנה, והיא יולדת לו שני בנים. אבל החשוב באגדה זו לצורך פיענוח הסרט הזה, הוא העובדה שגורם הירדמותה של הנסיכה היפהפייה הוא הגילוי הראשון של המיניות הנשית, הבא לידי ביטוי, באגדה המקורית, בדקירתה הנרדמת כפלך של הנערה המתכבדת.

הזה, הם כמובן גבולות הבתולים של כנותיה. האח הבכור, שירש את תפקידו של אביו המת, הוא שומר הגבולות, דהיינו שומר הבתולים.

ואכן, עוכדה זו הודגשה בתסריט המקורי, אך לא בסרט המוגמר, כשניסו החזיק בבית, באופן סמלי, "כלוב של זוג קנריות", ובכך הובלטה עובדת היותו הסוהר של שתי אחיותיו, מזל ושולי. יתרה מזאת, סיפור הקנריות הכלואות בתסריט המקורי הקביל לחלוטין לסיפורה של מזל — כשמתגלה למשפחה שעזרא אינו "הבחור של שולי", "ניסו נוגת בו ומטיח אותו לאחור, הוא נופל על הגב ומפיל את כלוב הקנריות של ניסו. הכלוב נשבר והציפורים, עפות, מסתחררות בחדר ויוצאות מהחלון"; ולבסוף, כש"היא וזהר צועדים אל עבר עזרא. על אדן החלון של האוטו-גלידה עומד זוג הציפורים של ניסו." באגדה האדיפלית הסינדרלית ניסו הוא, אפוא, "האב החורג", שמשטרו הרודני, הבהמי, הגס, והמטומטם החליף את משטרו — כך מתארת, או ליתר דיוק מדמיינת, אותו מזל — הליברלי, הנאור, העדין, והמתחשב של האב האמיתי שהלך לעולמו.

אלא שניסו, שמיד עם היכנסו הביתה מזדעק על שמול נגעה במערכת הסטריאו שלו, ועל כך ש"אין פרטיות בבית הזה", מכניס עימו לסרט אגדה נוספת — "זהבה ושלושת הדוכים".

"זהבה ושלושת הדוכים" מספרת על פלישתה של נערה זהובת תלתלים, המסמלת ללא ספק את תחילת ההתכבדות והתפרצות המיניות — הפרועה, הבלתי נשלטת, זו שעדיין אינה מתועלת למשפחתיות — אל ביתה של משפחה מלוכדת וילדותית, כלומר אֶ-מינית, של שלושה דוכים תמימים — אֶבא-דוכ, אימא-דוכה, ודוכון-תינוק; ומאיימת להפיר את חוקיה, לשבש את סדריה, ואף לפגוע בעצם קיומה.

ובסרט הזה, באגדה הזאת, ב"הבחור של שולי", הפולשת המאיימת על המשפחה היא מזל.

האיום בא לראשונה לידי ביטוי בתגובתו של ניסו השואל "מי נגע לי במערכת?", אבל עד מהרה פושה הנגע גם באחים הקטנים שאוכלים לו את העוף, ומאיים אכן לשבש את כל סדרי המשפחה וחוקיה, ולפיכך את עצם קיומה. לאחר מכן מזל-זהבה לוכשת את שמלת האירוסיים השייכת לאחותה שולי. וסופו העגום, מבחינת המשפחה,

הבחור של שולי

נוטל זהר את עזרא בידו ומכניס אותו לבית ובכך גורם לכל סיפור האהבה הזה להתרחש ולהתממש.

גם בתוך הסיפורון הקטנטן הזה מסתתרת לה אגדת ילדים, "הציפור הכחולה", שנכתבה בראשית המאה העשרים על ידי הכלגי מוריס מטרלינק, והמספרת על ילד וילדה היוצאים לחפש אחר ציפור האושר הכחולה. הם מחפשים ולא מוצאים אותה במקומות רבים וכמחוזות שונים, עד שהם שבים לביתם ומוצאים בו את הציפור הכחולה. גם כאן, יודע הילד, מצויה ציפור האושר בבית פנימה, ולפיכך הוא מוליך את עזרא לשם.

הילד משתמש בכוח הדמיון שיש לו — ושאיך לאחרים, או שהם אינם מבינים את חשיבותו וכוחו — כדי להושיע את אמו מכלת משפחה, ולהביא אותה אל חוף המבטחים של האהבה.

וכך, הילד בסרט הזה פועל בדיוק כפי שפועל סיפורה של אגדת ילדים על הילד המאזין לה — הוא משליט סדר במה שנראה כחווה ובוהו בלתי ניתן להחזרה, ומוליך את הגיבורים אל חוף הנחמה והתקווה. אל הסוף הטוב, אל ממלכת האהבה. וכל זה מתבצע אך ורק על כנפי הדמיון.

כלומר, הדבר המאיים יותר מכול על בני משפחה של מזל הוא קיומה של המיניות הנשית, במקרה זה של האחות הצעירה שולי, כיישורה עצמאית שאינה תחת שליטה גברית. לכן חייבת היפהפייה הנרדמת לישון מרגע הופעת המיניות שלה ועד להופעתו של הנסיך, הגבר, הבחור שלה, שייקח אותה ואת מיניותה תחת חסותו והגנתו. אצל מזל, שכבר טעמה מהפרי האסור ואף נושאת את פרוו, מנגנון הרדמת המיניות אינו יכול לפעול עוד. אבל הוא פועל היטב אצל שולי, המקבלת עליה כליל את חוקי המשפחה ופועלת לפיהם. שולי בוחרת לישון. מזל בוחרת לפעול.

אלא שבסרט מזל פועלת מעט מאוד, ובעצם הפעולה היחידה שהיא עושה היא החלטתה וההודעה על החלטתה ללכת עם עזרא בסופו של הסרט. לבד מפעולה יחידה זו מזל אינה עושה דבר במהלך הסרט כדי לחלץ את עצמה ממצבה וממשפחתה. היחידים הפועלים למענה, בעניין הזה, הם הגבר הזר שהתאהב בה, ובנה בן החמש.

משנס עזרא על נפשו, מפתח בריוני "הליכוד" המאיימים לעשות בו שפטים, הוא נקלע במקרה, אף שהתכוון להגיע לשם מלכתחילה, לחצר בית משפחת מזל, ומתחבא שם מאחורי שיח ורדים. הוא מגלה שליידו יושב ילד, בנה של מזל, על אופניו. עזרא מסמן בידו לזהר שישמור את פיו סגור, ואז מגיעים הבריונים הרודפים. הם לא מבינים לאן נעלם טרפם, ואחר מהם פונה לזהר ושואל אותו "ילד, ילד, ראית פה מישהו עם פרחים עובר?". הילד עונה "כן" ומשנרמה לעזרא המופתע שהילד עומד להסגיר אותו, הילד עונה לשאלת הבריון "איפה הוא?", בתשובה מפתיעה, "הוא עמד כאן, ואז באה ציפור אחת כחולה עם מקור צהוב, והוא ישב עליה והם עפו לשמה", והילד מצביע לכיוון השמים. הבריון מביט למעלה, ואז מגיעים מתנשפים שאר הרודפים, ואחד מהם שואל "מה, מה, מה אמר הילד?", ועל כך עונה הבריון "עזוב, עזוב אותו. מטומטם זה", ואז ככתוב בתסריט "הרודפים מתרחקים. זהר מביט בעזרא ומחייך".

הילד מחייך כי הוא יודע את פשר המעשה שעשה — הוא מפגיש את אמו עם אהובה העתיד. ואכן מיד לאחר שסילק את הרודפים,